

Til kommunal- og distriktsdepartementet

Oslo, 14. april 2026

Høringsuttalelse til NOU 2026: - En bærekraftig kommunesektor

Lektorlaget takker for muligheten til å gi høringsuttalelse til kommunekommisjonens første delutredning. Høringsuttalelsen er vedtatt av Lektorlagets sentralstyre, etter innspill fra fagpolitisk og tariffpolitisk utvalg. Uttalelsen bygger også på en spørreundersøkelse utført blant Lektorlagets medlemmer høsten 2025.

Lektorlaget består for tiden av ca. 9400 medlemmer, der flertallet er lektorer i videregående opplæring og ungdomsskolen. Hovedmålet for Lektorlaget er at alle elever møter en skole med høy faglig kvalitet der de kan tilegne seg kunnskap og utvikle ferdigheter for videre utdanning, yrkeskarriere og livsmestring. Vårt idegrunnlag vektlegger utdanning som vårt viktigste velferdsgode.

Vi støtter kommisjonen i at skole er en av kommunenes viktigste oppgaver. Kommisjonen viser til at skolen likevel «i høyeste grad er et nasjonalt anliggende. Skolens verdier er nært knyttet til demokratiet og er forankret i menneskerettighetene. Disse verdiene, og det sentrale målet om at skolen skal gi alle elever, uavhengig av forutsetninger, likeverdige muligheter for læring og utvikling, gir staten et legitimt behov for å styre» (NOU 2026:1, s 93).

Vi støtter ikke flertallets forslag om

- å fjerne lærernorm i grunnskolen
- å fjerne øremerking av tilskudd til skolesektoren
- å avvikle kompetansekrav i helse- og omsorgssektoren

Vi vil advare mot å redusere kvaliteten fellesskolen som følge av en mer presset økonomi. Skolen er en samfunnsøkonomisk gunstig institusjon. Mangel på kvalifisert arbeidskraft i framtida kan kun forhindres ved en kvalitativt god fellesskole.

En spørreundersøkelse gjennomført blant våre medlemmer høsten 2025 viser at 8 av 10 lektorer frykter kvaliteten i norsk skole vil forringes i framtida, grunnet dårligere økonomiske tider. Med knappere ressurstilgang vil det bli enda mer viktig å få en forenklet og tydelig styringsstruktur, hvor pengene kanaliseres ut i klasserommene, og mindre blir brukt på byråkrati og administrasjon.

KONTAKT

T: 24 15 50 00

E: post@norsklektorlag.no

BESØK

Kongengs gate 11

0153 Oslo

POST

Kongens gate 11

0153 Oslo

Org.nr. 879 495 512

Effektivitet og likeverdige tjenester er sentrale begreper for kommisjonen. Omtalen av hva «likeverdige tjenester» er, tar imidlertid ikke høyde for at fellesskolen tilbyr opplæring organisert på gruppenivå, og ikke som «*tjenester best mulig tilpasset den enkeltes behov*». Det vises til at tjenestene skal ha «en viss kvalitet» og at «alle skal få dekket sine grunnleggende behov». Hva som anses som grunnleggende behov for en elev i grunnskolen eller videregående opplæring, eller hva «en viss kvalitet» innebærer i praksis, går kommisjonen ikke inn på. Målene for fellesskolen strekker seg imidlertid høyere enn å kun dekke «grunnleggende behov». Begrepsbruk, forståelsesramme og ideologi passer i liten grad til de ulike sektorene kommunene organiserer tjenester i, for eksempel fellesskolen.

Kommisjonen trekker fram samfunnssikkerhet og beredskap og miljø og bærekraftig utvikling som områder hvor kommunesektoren spiller en sentral rolle for å nå nasjonale mål. Kommisjonen skriver «Siden dette er områder der konsekvensene av kommunale beslutninger strekker seg ut over den enkelte kommune og også påvirker kommende generasjoner, kan det argumenteres for at hensynet til det lokale selvstyret her bør tillegges mindre vekt enn på velferdsområdene» (NOU 2026:1, s 11). Det samme gjelder imidlertid for fellesskolen, og vi er bekymret over at kommisjonen ikke synes å ha tatt dette innover seg.

Merknader til 7.2 – Avvikling av lærernormen

Lektorlaget advarer mot å avvike lærernormen. I tråd med kommunenes mål om å ha høy kvalitet i tjenestene, er det viktig å ha en minstenorm for antall lærere i skolen. Dette vil også være viktig for å rekruttere og beholde lærere. Lektorlaget støtter kommisjonsmedlem Geir Røssvolls særmerknad. Spesielt vil vi trekke fram følgende: «*Å svekke profesjonsfellesskapene i skolene ved å fjerne lærerårsverk, vil ikke bidra til å gjøre yrket mer attraktivt og kan forsterke rekrutteringsutfordringene som allerede finnes i sektoren.*» (NOU 2026:1, s 97)

Kommisjonen viser til at opplæringslovutvalget også vurderte lærernormen, så kort tid tilbake som 2019. Normen ble imidlertid beholdt i ny lov. Departementet bes merke seg at opplæringslovutvalget så for seg at en skulle erstatte normen med krav om at læreren skulle være til stede i all undervisning, krav om forsterket innsats overfor enkeltelever og et generelt forsvarlighetskrav. Slike krav ble ikke innført med ny opplæringslov. Flertallets forslag innebærer ingen tiltak som kan kompensere for fjerning av lærernormen, og Lektorlaget kan ikke støtte dette.

Kommisjonen viser til at det ikke er bemanningsnormer innen helse og omsorg, og at skolesektoren heller ikke bør ha det. Samtidig nevner ikke utredningen av det nettopp finnes lovfestede forsvarlighetskrav og kompetansekrav i

helselovgivningen, som skolesektoren foreløpig mangler.

Kommisjonens flertall begrunner forslaget om å oppheve lærernormen med «den forventede forsterkede mangelen på arbeidskraft». Det ligger imidlertid ingen automatikk i at lærerutdannede vil omskoleres til helse og omsorg. Det er ingen lavthengende frukter å ta av, her.

Vi opplever at det er en omforent forståelse av at læringsresultatene for skolen ikke er så gode som vi som samfunn skulle ønske. Fellesskoleutvalget beskriver dette som at «situasjonen i skolen er alvorlig». På denne bakgrunnen framstår kommisjonens forslag som skjødesløst.

For at elevene skal få best mulig opplæring, mener Lektorlaget at faglige og pedagogiske vurderinger og kravet til helse, miljø og sikkerhet skal ligge til grunn når gruppestørrelse og gruppesammensetning fastsettes. For ungdomsskole og studieforberevende utdanningsprogram må gruppestørrelse ikke overstige 24 elever. Hvis ikke avvikling av lærernormen erstattes av en slik ordning, er det viktig at lærernormen består for å sikre høy kvalitet i elevenes læring, men også av hensyn til den enkelte lærers arbeidsbyrde i en skolehverdag preget av mer heterogene elevgrupper. Lærers tid til for- og etterarbeid er heller ikke økt som følge av større og mer sammensatte elevgrupper.

Lektorlaget støtter Røssvolls påpeking av at «den viktigste forutsetningen for god kvalitet i opplæringen er lærernes kompetanse og deres evne til å legge til rette for barn og unges læring og utvikling Hensynet til at elevene får et opplæringstilbud av god kvalitet, må veie tyngre enn hensynet til økt fleksibilitet for kommunene» (NOU 2026:1, s 98).

Merknader til 7.3 – Avvikling av kompetansekrav i helse- og omsorgssektoren

Lektorlaget er generelt imot en svekking av kompetansekrav for sentrale velferdstjenester, og mener at det vil bidra til å svekke kvalitet. Vi frykter en eventuell avvikling av kompetansekrav i helse- og omsorgssektoren på sikt vil kunne få overslag til skolesektoren, hvor en har kompetansekrav for tilsetting av lærere, og for undervisning (fordypningskrav i fag), men per i dag mangler beskyttede titler, autorisering/sertifisering, profesjonsjurisdiksjon (at kun formelt kvalifiserte lærere kan settes til undervisning og vurdering), og et forsvarlighetskrav. Dette er på plass for de fleste profesjoner i helse- og omsorgssektoren.

Kommisjonen viser til at de har vurdert kompetansekravene ut fra «kommisjonens prinsipper for reduksjon av statlige styring, som sier at

styringstiltak som i størst grad hindrer lokale prioriteringer, bør fjernes». Dette framstår som det overordnede målet, reduksjon av statlig styring. Kommisjonen legger vekt på at *«lovfesting av kompetansekrav [svekker]det lokale handlingsrommet, og gjør det vanskeligere for kommunene å utnytte den tilgjengelige kompetansen og arbeidskraften på en mest mulig effektiv måte»* (NOU 2026:1, s 15.) Selv om kommisjonen fremholder at *«riktig kompetanse er grunnleggende for å yte nødvendige og forsvarlige tjenester»*, ser kompetanseargumentet til å tape for argumentet om *«lokale prioriteringer»*. En aksept for større forskjeller i offentlige tjenester, ser ut til å ligge til grunn, og Lektorlaget vil advare mot en slik utvikling.

Premisset om at kommisjonen skal *«vurdere forhold som kan være til hinder for fleksibel bruk av arbeidskraften kommunal sektor allerede forvalter»* (s 19) – ser ut til å være blind for den høyst reelle risikoen for at kommunal arbeidskraft kan lekke ut til privat eller statlig sektor, hvor avlønning for høyt utdannede oftest er bedre.

Videre ser logikken ut til å være at om kommunene sliter med å følge lovfestede krav, er løsningen å senke kravene snarere enn å gjøre kommunene i stand til å oppfylle kravene. Vi opplever dette som en fallitterklæring for velferdsstaten Norge.

Lektorlaget støtter ellers kommisjonsmedlem Røssvoll sin særmerknad.

Merknader til 7.4 – Innlemming av øremerkede midler til kommunesektoren

Kommisjonens flertall foreslår å innlemme 22 øremerkede tilskudd i rammetilskuddet til kommunene. Begrunnelsen er at øremerking reduserer lokalt handlingsrom og prioriteringseffektivitet, kan gi uheldige fordelingsvirkninger og skaper administrativt merarbeid, samt at disse tilskuddene ikke oppfyller kriteriene for unntak fra rammestyring. Kunnskapsgrunnlaget framstår i utredningen som særskilt tynt.

Lektorlaget mener at det er uheldig å kutte de øremerkede midlene som er knyttet til skolen. For å følge sentrale politiske mål og sørge for høy kvalitet i skolen, er det viktig at sentrale føringer blir etterfulgt av øremerkede midler. Våre medlemmer erfarer at lokale skolemyndigheter i praksis ofte sliter med å følge opp nasjonale forpliktelser for fellesskolen. De mange ordningene med øremerking av tilskudd til skolesektoren bunner i at en har erfart at kommuner og fylkeskommuner ellers ikke oppfyller sine plikter som lokal skolemyndighet på en god nok måte. En todelt styringsstruktur, hvor nasjonale skolemyndigheter i teorien kun styrer ved hjelp av overordnede rammer og minstekrav i lovverk, fungerer ikke i realiteten. Tilskudd til fysiske lærebøker og

videreutdanning for lærer er eksempler på at staten ser det nødvendig å hjelpe kommunesektoren med det som i prinsippet er deres ansvar.

Lektorlaget støtter kommisjonsmedlem Røssvoll som sier at øremerking av midler er viktig for å sørge for at nasjonal politikk blir prioritert og gjennomført lokalt. Videre at fjerning av øremerkede tilskudd vil få betydning for kvaliteten på tjenestetilbudene som kommunene skal tilby.

Lektorlaget er spesielt kritisk til forslag av fjerning av følgende øremerkinger:

Tilskudd til innkjøp av fysiske lærebøker og til skolebibliotek

Nasjonale skolemyndigheter har vært spesielt opptatt av norske skolebarns leseferdigheter og sett med bekymring på nedgang i leseferdigheter. PISA 2022 viste at nesten 27 % av elevene nå presterer på et kritisk lavt nivå (under nivå 2), noe som indikerer sviktende grunnleggende leseferdigheter. Norsk skole har i det forrige tiåret sett en ukritisk og ensidig innføring av digitale læremidler, på bekostning av innkjøp av fysiske lærebøker. Uten øremerkede tilskudd fra stat til kommunene frykter vi at fysiske lærebøker igjen vil bli nedprioritert, med tilsvarende nedgang i leseferdigheter.

Tiltaket skal bidra til å bedre leseferdigheter, økt leselyst og til å utvikle evnen til kritisk tenkning. I en verden der desinformasjon og falske nyheter tar stadig større del av unge menneskers oppmerksomhet er det bekymringsverdig å se at kommisjonen foreslår å kutte øremerking av midler til skolebibliotek og bøker.

Tilskudd til videreutdanning i barnehage, grunnskole og videregående opplæring

Læreren og lærerens kompetanse er den viktigste innsatsfaktoren for elevers læring. Skolen, fag og elever er i stadig endring, og det er et generelt krav i arbeidslivet at man skal holde seg oppdatert faglig. Prinsipielt sett skulle kommuner og fylkeskommuner som arbeidsgivere sørge for rett og oppdatert kompetanse blant lærerne til enhver tid. Erfaringen tilsier at kommunesektoren trenger og ønsker hjelp fra statlige myndigheter til å sørge for videreutdanning for sine ansatte.

Et nytt, helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling er nettopp kommet på plass, hvor kommuner og fylkeskommuners andel av spleiselaget for videreutdanning av egne ansatte har økt. Tilbakemeldinger fra våre medlemmer tyder på at det allerede fører til at færre ansatte gis tilbud om videreutdanning. Lektorlaget ser med stor bekymring på hvordan forskjeller i kvaliteten i elevenes opplæring vil bli kunne bli større om en ikke også i framtiden delfinansierer videreutdanning med statlige øremerkede tilskudd.

Tilskudd til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere

Det er tydelige rekrutteringsutfordringer i læreryrket og mange lærere slutter i løpet av de første årene. Regjeringen og Nasjonalt forum for lærerutdanning og profesjonsutvikling er enige om et målbilde for 2030 hvor «Alle nyutdannede lærere opplever en positiv overgang fra utdanning til yrke og får veiledning.»

En slik målsetning blir hul og kan trolig ikke realiseres, om en ikke øremerker tilskudd til veiledning. Lektorlaget ønsker rett til veiledning for nyansatte de to første årene i yrket, med en kvalifisert veileder. Om en slik rett lovfestes først, kan en vurdere å fjerne øremerkingen av tilskudd ved å øke rammen til kommunene. I mangel på en slik lovfestet rett, kan vi ikke støtte forslaget om fjerning av øremerket tilskudd til veiledning.

Videre arbeid

I kommisjonens videre arbeid vil vi anbefale at fokuset må ligge på kvalitet i offentlige tjenester. Ved å investere i kvalitet i barn og unges opplæring, sørger vi for å ha en framtidig arbeidsstokk med kunnskap og ferdigheter som Norge trenger i framtida. Det kan de bare få med gode, motiverte og kompetente lektorer og lærere. Kvalitet i fellesskolen kan ikke tape i jakten på kortsiktig effektivisering og sparing.

Vennlig hilsen

Helle Christin Nyhuus (sign.)

Leder

Lektorlaget